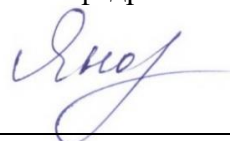

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МАРКЕТИНГУ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ
Економіка праці і
соціально-трудові
відносини

Затверджено:
Протокол засідання кафедри
економіки, маркетингу та бізнес-
адміністрування
№ 1 від 29 серпня 2022 р.
Зав. кафедри ЕМБА

 В. П. Яновська

Викладач	Пилипенко Олена Віталіївна К. е. н., доцент
Посилання профіль викладача на сайті ДУІТ	http://surl.li/eooaq
E-mail	OVPylypenko2@gmail.com
Факультет, Кафедра	Факультет Управління і технологій/ Кафедра економіки, маркетингу та бізнес-адміністрування м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 904 телефон: +38095-837-60-12
Консультації	Середа - з 14 до 16, П'ятниця – з 16.00 до 17.00 м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 904 або за ZOOM посиланням http://surl.li/eoobs
Офіційна назва освітньої програми	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань, спеціальність	07 «Управління та адміністрування» 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін професійної підготовки, вибіркова
Курс/ Семестр викладання	2/3
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS / 120 загальна кількість годин
Види та кількість аудиторних занять, денна/ заочна	Лекції – 24 години/ 4 години Практичні заняття – 20 годин / 4 години
Форма контролю	Залік

Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія згідно з розкладом. Мультимедійний проєктор, мережа Internet.
Мова викладання	Українська
Мета вивчення дисципліни	формування комплексу знань, базових вмінь і навичок в області економічних відносин, що виникають між людьми в процесі трудової діяльності, ознайомлення майбутнього фахівця з механізмами й формами практичної реалізації цих відносин і розвитку соціально-трудових відносин на різних рівнях управління.
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях. Здатність працювати в команді. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні компетентності (СК)	Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
Результати навчання	Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ЧИМ ВАЖЛИВИЙ КУРС:

Вивчення дисципліни посилює загальноекономічну підготовку будь-якого фахівця у сфері підприємництва та менеджменту, надає інформацію щодо функціонування ринку праці, його нормативного регулювання; форм і систем оплати праці, системи соціально-трудових відносин, соціального та пенсійного страхування в Україні; соціального та пенсійного забезпечення як найманого працівника в Україні, так і підприємця, що провадить власний бізнес (справу). Отримані в процесі вивчення дисципліни знання будуть корисними як для фахівця у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, так і для власного бізнесу, а також для кожного окремого працівника. Жодному громадянину України не завадять знання в галузі власного працевлаштування, соціального захисту, оплати праці тощо.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Економіка праці: мета, завдання, зміст.

Праця: базові категорії та сучасні тренди

Поняття і сутність категорії «праця». Праця як сфера життя людини та провідний чинник економічної діяльності: зміст, характер і види праці. Основні аспекти праці. Елементи праці. Функції праці.

Класифікація видів праці. Характер праці. Особливості сучасних видів праці та зайнятості. Форми нестандартної зайнятості.

Сучасне законодавство України у сфері регулювання форм праці. Основні види запозиченої праці. Розподіл обов'язків між суб'єктами запозиченої праці.

Тема 2. Система соціально-трудових відносин

Поняття і зміст соціально-трудових відносин. Елементи системи соціально-трудових відносин: найманий працівник, роботодавець, держава. Система регулювання соціально-трудових відносин в Україні. Сучасний стан соціально-трудової сфери в Україні.

Роль МОП у регулюванні трудових відносин в Україні та світі.

Тема 3. Трудові ресурси і трудовий потенціал

Трудові ресурси як соціально-економічна категорія. Економічна структура населення. Населення як джерело трудових ресурсів, показники його чисельності, складу і руху.

Поняття робочої сили. Відтворення робочої сили. Поняття трудового потенціалу. Сутність, кількісні та якісні характеристики трудового потенціалу. Чинники, що впливають на процес формування трудового потенціалу.

Тема 4. Ринок праці

Сутність, функції та елементи ринку праці. Особливості ринку праці. Суб'єкти ринку праці. Кон'юнктура ринку праці. Типи кон'юнктури ринку праці. Ціна робочої сили.

Інфраструктура ринку праці.

Державне регулювання ринку праці в Україні. Класифікація методів державного регулювання ринку праці. Механізм державного регулювання ринку праці.

Тема 5. Регулювання зайнятості населення. Соціально-трудові відносини зайнятості

Поняття зайнятості. Форми зайнятості.

Безробіття як соціально-економічне явище. Визначення безробіття відповідно до рекомендацій МОП. Рівень зайнятості. Рівень безробіття. Види безробіття.

Державне регулювання зайнятості в Україні. Державна політика у сфері зайнятості. Система державного регулювання зайнятості населення, її рівні. Соціальний захист громадян від безробіття. Систем державних гарантій соціального захисту громадян України на випадок безробіття.

Тема 6. Соціальний діалог та соціальне партнерство

Сутність і зміст соціального діалогу. Законодавство України про соціальний діалог. Сторони соціального діалогу. Об'єкт і предмет соціального діалогу.

Завдання і роль Національної тристоронньої соціально-економічної ради. Функції держави як суб'єкта соціального діалогу. Завдання і роль Національної служби посередництва і примирення (НСПП). Функції роботодавців та їх об'єднань як суб'єкта соціального діалогу.

Система колективно-договірного регулювання соціально-трудових відносин. Профспілки та їх роль у соціальному діалозі. Роль профспілкових організацій у вирішенні соціально-трудових суперечностей і конфліктів.

Тема 7. Сутність, фактори та резерви зростання продуктивності праці

Поняття ефективності праці. Соціальне та економічне значення її зростання.

Показники і методи вимірювання продуктивності праці. Показники продуктивності праці у промисловості та на транспорті. Показник трудомісткості.

Фактори росту продуктивності праці. Екстенсивні та інтенсивні фактори вимірювання продуктивності праці. Тривалість робочого дня як фактор впливу на продуктивність праці. Інтенсивні фактори росту продуктивності праці.

Резерви та перспективні напрями зростання продуктивності праці.

Тема 8. Організація оплати праці та заробітної плати

Сутність і структура доходів працівника. Класифікація доходів економічно активного населення (робочої сили). Джерела доходів населення. Структура доходів громадян (найманих працівників).

Сутність та функції заробітної плати. Принципи заробітної плати.

Структура заробітної плати. Основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, їх склад. Інші заохочувальні й компенсаційні виплати, складові. Надбавки й доплати.

Форми й системи оплати праці, їх характеристика.

Організація оплати праці в бюджетній сфері. Тарифна система. Тарифна сітка, тарифні розряди, тарифні коефіцієнти.

Особливість оплати праці керівників, спеціалістів та службовців.

Організація преміювання працівників.

Гнучка, безтарифна та контрактна система оплати праці.

Державний механізм регулювання оплати праці. Індexсація грошових доходів громадян та індexсація заробітної плати, порядок нарахування.

Тема 9. Планування та аналіз показників у сфері праці

Сутність та зміст планування та аналізу трудових показників. Система трудових показників.

Планування й аналіз чисельності й складу персоналу підприємства. Забезпеченість підприємства персоналом. Показники аналізу ефективності використання робочого часу.

Планування та аналіз витрат на оплату праці.

Сутність, методи та завдання планування трудових показників.

Методика планування трудових показників.

Тема 10. Звітність і аудит у сфері праці

Аудит персоналу: сутність, мета, завдання, принципи. Аудит у сфері праці. Статистична звітність у сфері праці. Первинні форми статистичної звітності з питань праці, заборгованості виплат заробітної плати та використання робочого часу.

Соціальний аудит у теоретичному полі соціального забезпечення.

Тема 11. Організація та нормування праці

Сутність, основні принципи й завдання організації та нормування праці. Поняття і зміст наукової організації праці.

Трудовий процес та його елементи. Класифікація трудових процесів. Основні елементи трудового процесу. Трудові дії. Трудові прийоми. Види робочих операцій.

Спостереження за трудовими процесами: фотографія робочого дня та хронометраж трудових процесів. Зміст хронометражу.

Трудові нормативи й мікроелементне нормування. Класифікація нормативних матеріалів.

Норми витрат праці та їхня класифікація.

Практичні заняття курсу передбачають виконання практичних задач, ситуаційних, тестових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, короткі виступи та презентації з тематики дисципліни.

Тематика практичних занять:

Практичне заняття №1. Економіка праці: мета, завдання, зміст. Праця: базові категорії та сучасні тренди

Практичне заняття №2. Трудові ресурси, робоча сила і трудовий потенціал.

Практичне заняття №3. Ринок праці

Практичне заняття №4. Зайнятість та безробіття. Регулювання зайнятості населення.

Практичне заняття №5. Вимірювання продуктивності праці. Показники продуктивності праці.

Практичне заняття №6. Фактори росту продуктивності праці. Екстенсивні та інтенсивні фактори росту продуктивності праці.

Практичне заняття №7. Структура заробітної плати. Організація оплати праці та тарифна система.

Практичне заняття №8. Організація преміювання працівників. Індexація заробітної плати

Практичне заняття №9. Планування та аналіз показників у сфері праці. Методика планування трудових показників

Практичне заняття №10. Планування та аналіз витрат на оплату праці.

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 100 балів
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру.	

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал (до 12 балів).

Практичні заняття:

Оцінюються за активністю здобувачів освіти на заняттях, виконанням практичних та ситуаційних завдань, відповідями на тестові питання, доповідями та ступенем залученості у дискусії. За практичне заняття студент може отримати від 4 до 10 балів (разом до 88 балів).

Самостійна робота

Написання та захист реферату (тематика погоджується із викладачем курсу) у вигляді доповіді та/або презентації оцінюються до 10 балів.

Студент отримує підсумкову оцінку за результатами поточного контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент, становить 100.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#).

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення:

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Конспект лекцій.
3. Посилання на Google Classroom: «Економіка праці і соціально-трудові відносини» (<https://classroom.google.com/c/MjA1MDQxNDI0ODMy?hl=ru&cjc=og6puyq>)
4. Електронні ресурси бібліотеки ДУІТ: <https://library.duit.in.ua>.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова:

1. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: практикум : навч. посіб. / О. А. Грішнова, О. М. Білик. – Київ : Знання, 2012. – 286 с.
2. Економіка праці й соціально-трудові відносини : навч. посіб. / [І. Б. Сковорцов, В. В. Войцеховська, О. Я. Загорецька та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. І. Б. Сковорцова. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. – 265 с.
3. Економіка праці й соціально-трудові відносини: практичний курс : підручник / [Л. М. Черчик, Н. В. Коленда, С. М. Бортнік та ін.] ; за заг. ред. Л. М. Черчик. – Луцьк : РВВ Луц. НТУ, 2015. – 331 с.
4. Економіка праці і соціально-трудові відносини : підручник / [О. В. Шкільов, О. Д. Балан, В. А. Ткачук та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Шкільова. – Київ : Компринт, 2015. – 749 с.
5. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / Т. П. Збрицька, М. С. Татаревська, О. В. Сорока. за заг. ред. М. С. Татаревської. – Одеса: ОДЕУ, 2010. – 478 с.
6. Економіка праці : навчальний посібник [електронний ресурс] / за заг. ред. Г. В. Назарової. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 330 с. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/22471/1/2019-93%20%D0%92.pdf>
7. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / за ред. Г. В. Назарової. – Київ : Знання, 2012. – 573 с.
8. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навчально-методичний посібник [електронний ресурс] / Н. І. Єсінова. – Х.: ХДУХТ, 2017. – 189 с. Режим доступу: <http://ktp.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/sonova-N.-I.-ekonomika-praczi.pdf>
9. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч.-метод. посіб. для студентів екон. ф-ту / [уклад. І. А. Андрейцева]. – Кам'янець- Подільський : ФОП Сисин Я. І., 2015. – 227 с.
10. Етенко М. П. Основні форми нестандартної зайнятості та їх класифікація [Електронний ресурс] / М. П. Етенко // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – 2015. Вип. 18. – С. 42-49. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnf_2015_18_7.
11. Захарченко Н. В. Запозичена праця як сучасна форма зайнятості [Електронний ресурс] / Н. В. Захарченко. – Режим доступу : <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/4183/%D0%A1.%2098-101.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
12. Калина А. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. В. Калина. – Київ : Персонал, 2014. – 498 с.
13. Карпіщенко О. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / О. І. Карпіщенко . – Суми : Сум. держ. ун-т, 2015. – 389 с.
14. Комарницький І. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / І. М. Комарницький, Г. О. Комарницька. – Хмельницький : ФОП Цюпак А. А., 2016. – 424 с.
15. Полонський О. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. для студ. ВНЗ / О. М. Полонський, У. С. Расулова. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 600 с.
16. Прилипко О. С. Запозичена праця: суб'єктний склад, поняття та класифікація [Електронний ресурс] / О. С. Прилипко // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2013. – № 27. – С. 436-444. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/app_2013_27_59.

17. Романова Н. Ф. Соціальне партнерство / Н. Ф. Романова, І. П. Мельник: навчально-метод. посіб. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 238 с.
18. Селищев В. С. Економіка праці та соціально-трудова відносини: контрольні запитання до практичних занять і завдання : навч. посіб. / В. С. Селищев, С. М. Мельников, О. С. Попов. – Харків : ХАІ, 2015. – 83 с.
19. Семів Л.К. Ринок праці : навч. посібник / Л. К. Семів, А. Я. Кузнєцова, Н. Є. Рак, І. М. Вознюк-Богів. – Київ : УБС НБУ, 2013. – 231 с.
20. Сумцов В. Г. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. / В. Г. Сумцов, І. Г. Филипова, Г. С. Балахнін. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. – 512 с.
21. Управління персоналом та економіка праці : [навч. посіб.] / П. Г. Перерва, А. М. Колот, О. Й. Рофе та ін. ; за ред. проф. М. І. Погорєлова [та ін.]. – Харків : Щедра садиба плюс ; НТУ «ХП», 2015. – 521 с.
22. Чернявська О. В. Ринок праці : навч. посіб. / О. В. Чернявська. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 522 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА та ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2352-IX від 01.07.2022 р.) № 2136-IX в редакції 19.07.2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення правового регулювання дистанційної, надомної роботи та роботи із застосуванням гнучкого режиму робочого часу» (ВВР, 2021, № 20, ст. 178). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1213-20#Text>
3. Національна тристороння соціально-економічна рада. Доступно: <http://www.ntser.gov.ua/>
4. Генеральна угода на 2019-2021 роки. Офіційний веб-портал Федерації професійних спілок України. Доступно: <https://fpsu.org.ua/generalna-ugoda-galuzevi-ugodi-teritorialni-ugodi/generalnij-dogovor/15940-generalna-ugoda-na-2019-2021-roki.html>
5. Федерація професійних спілок України. Офіційний веб-портал. Електронний ресурс: <https://www.fpsu.org.ua/>
6. Умови праці. Міністерство економіки України. Доступно: <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=87869669-cb6d-49b7-ad24-6436c7192b8e&tag=UmoviPratsi>
7. Сфера зайнятості. Міністерство економіки України. Доступно: <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=3c9b5393-e090-4754-b7bf-ab21fe3f5753&tag=SferaZainiatosti>
8. Соціальний діалог. Міністерство економіки України. Доступно: <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=85e2c142-d66c-446a-b9ed-43e5909a0e44&tag=SotsialniiDialog>
9. Трудова міграція. Міністерство економіки України. Доступно: <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=9180e1cb-5d90-48b3-9ed6-9dbd5d77cf4f&tag=TrudovaMigratsiia>
10. Державна служба зайнятості. Офіційний сайт. Електронний ресурс: <https://www.dcz.gov.ua/>
11. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо встановлення гнучкого режиму робочого часу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0359203-06>

12. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» № 1533 – III редакція від 31.08.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

13. Закон України «Про зайнятість населення» № 5067-VI від 05.07.2012 р., зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.

14. Закон України «Про колективні договори та угоди» № 3356-XII від 01.07.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>

15. Закон України «Про організації роботодавців» № 5026-VI від 22.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17>.

16. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» № 137/98-ВР від 03.03.1998 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80>.

17. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» № 1045-XIV від 15.09.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14/ed20090611>

Додаткова інформація

Детальнішу інформацію щодо методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи та повного списку літератури наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів ДУІТ:

[Кодекс академічної доброчесності Державного університету інфраструктури та технологій](#)
[Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Державному університеті та технологій](#)

[Положення про Комісію з академічної доброчесності у ДУІТ та Комісію з етики та управління конфліктами у сфері академічної доброчесності у ДУІТ](#)

Порушення [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#) є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

Списування під час контрольних заходів заборонені.

Усі письмові роботи, виконані в електронному вигляді (реферати), перевіряються на наявність плагіату згідно з [Положенням про порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних наукових та інших робіт на наявність ознак академічного плагіату у ДУІТ](#). У випадках виявлення порушення – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#).

Щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік тощо) навчання може відбуватися в онлайн (або змішаній) формі за погодженням із деканом факультету.

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується [«Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ»](#).